

Граматически преглед

Граматическият преглед включва:

A Синтаксис

- I Свързване на главни изречения/Сложно съчинено изречение
 1. Сложни съчинени изречения с **und**
 2. Сложни съчинени изречения с **aber**
 3. Сложни съчинени изречения с **sondern** (след отрицание)
- II Съчетание на главно с подчинено изречение/Сложно съставно изречение
 1. Подчинени изречения с **weil**
 2. Подчинени изречения с **daß**
 3. Подчинени изречения с **als/bevor**
- III Словоред в главното изречение
 1. Глагол на второ място
 2. Глагол на първо място
 3. Рамкова конструкция
 4. Глаголи с допълнения във винителен и дателен падеж
 5. Други зависими от глагола части на изречението
 6. Допълващи части на изречението

B Части на речта

- I Глаголи
 1. Futur I
 2. Präteritum на правилните глаголи
 3. Präteritum на модалните глаголи
 4. Präteritum на неправилните глаголи
 5. Глаголи със строго определени предлози
- II Прилагателни
 1. Склонение на прилагателните
 2. Сравнение с **wie**
 3. Словообразуване на прилагателните
- III Неопределително местоимение (граматическият член като местоимение)
- IV Въпросителното местоимение **welch**
- V Предлози

A Синтаксис

I Свързване на главни изречения/Сложно съчинено изречение

Главни изречения могат да се свързват в сложно съчинено изречение чрез така наречените съчинителни съюзи. Съюзът стои между двете изречения:

1. Сложно съчинено изречение с *und*

und изразява изброяване, присъединяване. Съюз стои между двете изречения и пред него има запетая, ако второто изречение е пълно.

- a) Hier gibt es sehr viel Industrie.
b) Hier leben sehr viele Menschen.
Hier gibt es sehr viel Industrie, **und** hier leben sehr viele Menschen.

2. Сложно съчинено изречение с *aber*

aber изразява противопоставяне. Пред този съюз винаги има запетая

- a) Früher gab es hier sehr viel Eisenindustrie.
b) Heute ist das anders.
Früher gab es hier sehr viel Eisenindustrie, **aber** heute ist das anders.

3. Сложно съчинено изречение с *sondern* (след отрицание)

sondern също изразява противопоставяне и се употребява, когато първото изречение съдържа някакво отрицание. Пред този съюз винаги има запетая.

- a. Der Himmel ist **nicht** mehr grau.
b. Der Himmel ist wieder blau.
Der Himmel ist nicht mehr grau, **sondern** (der Himmel ist) wieder blau.

Ако дадени части на изречението са едни и същи и в двете изречения, те могат да се пропуснат във второто изречение. В дадения по-долу пример подлогът *der Himmel* и глаголът *ist* са едни и същи, и повторението им във второто изречение не е задължително.

Der Himmel ist nicht mehr grau, sondern wieder blau.

II. Свързване на главно с подчинено изречение/Сложно съставно изречение

Главни и подчинени изречения могат да се свързват чрез така наречените подчинителни съюзи. Подчинените изречения не могат да са сами. Те се нуждаят от главно изречение, към което се отнасят. Внимание: в подчиненото изречение глаголът стои на последно място.

Обикновено подчиненото изречение стои след главното, особено когато става дума за подчинени изречения с *weil* или *daß*. При обстоятелствените изречения за време, въведени с *als* или *bevor* подчиненото изречение обикновено предхожда главното.

1. Подчинени изречения с *weil*

weil въвежда подчинени изречения и изразява причина, основание.

Гл. изречения:	Wir fahren in die Kantstraße. Wir schlafen da.
Гл. изречение:	Wir fahren in die Kantstraße,
Подч. изречение:	weil wir da schlafen.

Главното изречение, към което се отнася подчиненото, не винаги се изговаря или написва. В разговора дори е нормално да се пропусне главното изречение, защото то действа утежняващо.

Въпрос: *Warum heißt der Bahnhof Zoo so?*

Пълен отговор: *Der Bahnhof Zoo heißt so, weil der Zoo ganz in der Nähe ist.*

Нормален отговор: *Weil der Zoo ganz in der Nähe ist.*

2. Подчинени изречения с *daß*

daß въвежда подчинени изречения и се употребява често след глаголи изразяващи казване или мислене. В синтактично отношение изреченията с *daß* играят ролята на

- подлог (подложно изречение): *Schön, daß Sie hier sind.*

- допълнение (допълнително изречение): *Du weißt, daß es Kriege gibt.*

Съюзът ***daß*** няма собствено значение:

Глаголи, след които често се употребява подчинено изречение с *daß*!

denken, daß ...	Ich denke, daß wir Berlin besichtigen.
wissen, daß ...	Du weißt, daß es Kriege gibt.
es ist schön, daß ...	Schön, daß Sie da sind.

3. Подчинени изречения с *als*, *bevor*

als Въвежда подчинени изречения. Действието в главното и в подчиненото изречение се развива едновременно. ***Als*** се употребява само с глаголи в минало време.

В подчиненото изречение глаголът стои на последно място.

ГИ = главно изречение; ПИ = подчинено изречение

ГИ:	Es gab zwei deutsche Staaten. Bonn war die Hauptstadt der Bundesrepublik Deutschland.
ПИ:	Als es zwei deutsche Staaten gab,
ГИ:	war Bonn die Hauptstadt der Bundesrepublik Deutschland.

1. Глагол на второ място

Нормалното разказно изречение започва с подлога следван от глагола

Подлог	Verb	
Mein Auto	ist	weg.

Глаголът остава на второ място и при въпросителните изречения, които започват с въпросителна дума. След глагола се нарежда подлогът.

Въпр. дума	Verb	Подлог	Допълнение
Warum	sagen	Sie	das?
Wie	bekomme	ich	mein Auto jetzt wieder?

Понякога подлогът бива изместен от първото място в изречението. Изместват го често думи като schließlich, natürlich... или части от изречението, на които искаме да наблегнем особено много. Измественият от първото място подлог се нарежда след глагола.

	Verb	Подлог	
Natürlich	bin	ich	ganz sicher.
Schließlich	bin	ich	ja nicht blind.
Das	glaube	ich	nicht.

2. Глагол на първо място

Глаголът стои на първо място във въпросителните изречения без въпросителна дума, както и в заповедните изречения

Verb	Подлог	
Sind	Sie	ganz sicher?
Überlegen	Sie	mal!

3. Рамкова конструкция

- При глаголите с делима представка тя отива на самия край на изречението, когато глаголът е в сегашно време
- При миналото време "перфект" причастието също стои на края на изречението.
- На края на изречението стои и инфинитивът, който образува сказуемото заедно с някой модален глагол.

	Verb ₁		Verb ₂ /	Представка
a) Ich	hole	meine Frau		ab.
b) Ich	habe	meine Frau	abgeholt.	
c) Ich	möchte	meine Frau	abholen.	

4. Глаголи с допълнения във винителен и дателен падеж

- Допълненията стоят след глагола, освен ако искаме да наблегнем особено много на някое от тях. Тогава то измества подлога от първото място. Това често е така при прякото допълнение: **Das glaube ich.**
- Ако и двете допълнения са съществителни, непрякото допълнение предхожда прякото
- Ако едното допълнение е местоимение, а другото съществително, местоимението предхожда съществителното.
- Ако и двете допълнения са местоимения, прякото допълнение предхожда непрякото.

Подлог	Verb	Непр. доп.	Пр. доп.
b) Er	zeigt	dem Mann	das Halteverbot.
c) Er	zeigt	ihm	das Halteverbot.
		Пр. доп.	Непр. доп.
d) Er	zeigt	es	ihm.

5. Други зависими от глагола части на изречението

Тези части стоят обикновено след споменатите вече допълнения (и пред втория глагол или делимата представка)

- Обст. пояснение за време/място (**wann? - am Samstag; wo? - in Berlin**)
- Обст. пояснение за посока (**wobin? - nach Berlin**)
- Предложно допълнение (при глаголи със строго фиксирани предлози като напр. **helfen bei**)

Подлог	Verb ₁	Непр. доп.	Пр. доп.	Обст. поясн.	Verb ₂
a) Er	schreibt	ihnen	einen Brief	aus Berlin.	geschrieben.
Er	hat	ihnen	einen Brief	aus Berlin	
b) Er	schreibt	ihnen	einen Brief	nach Hause.	
c) Er	hilft	ihm		bei seiner Arbeit.	

6. Допълващи части на изречението

Тези части не са непосредствено зависими от глагола в синтактично отношение. По принцип те стоят след подлога и допълненията, но често застават и на първо място в изреченията.

Er möchte eine Freundin **in Brüssel** besuchen.
 Er hat **dort** einen Termin.
 Ex ist **damals** verschwunden.
Am Montag müssen wir wieder arbeiten.
Vielleicht war Ex bei Andreas nicht glücklich.

В Части на речта

I Глаголи

1. Futur I

Futur I се образува с помощта на спомагателния глагол werden, който се спряга в сегашно време, и инфинитива на основния глагол. Глаголът werden има две функции и може следователно да се сравни с модалните глаголи:

- указание, че действието се развива в бъдещето
- изразяване на предположение

	Verb ₁		Verb ₂
Da	werde	ich mehr Geld	verdienen.
So eine Szene	wird	es bald nicht mehr	geben.

werden: Сегашно време

	Единствено число	Множествено число
1-во лице	ich werde	wir werden
2-ро лице (фамилиарно) (учтиво)	du wirst Sie werden	ihr werdet Sie werden
3-то лице	er/sie wird	sie werden

2. Präteritum на правилните глаголи

- Präteritum е време**, с което се разказва за минали събития, които обикновено са свързани с други минали събития. Често става дума за събития от по-далечно минало. Говорещият се дистанцира от нещата, за които разказва.

- Образуване на формите за Präteritum**

Към основата на глагола се прибавя наставката **-t**. Ако основата завършва на **-t** или **-d**, наставката за Präteritum е **-et**.

Инфинитив	Основа	Наставка	Окончание (1-во + 3-то л.ед.ч.)
hören arbeiten reden	hör- arbeit- red-	-t- -et- -et-	-e -e -e

И така: ich/er **hörte**, ich/er **arbeitete**, ich/er **redete**

Характерна особеност за Präteritum е, че окончанията за 1-во и 3-то лице единствено число са еднакви. Това дава възможност за ясно разграничаване между сегашно време и Präteritum при 3-то лице единствено число:

Сег. време: *sie hört* Präteritum: *sie hörte*

Сег. време			Präteritum
	Единствено число		
1-во лице 2-ро л. (фамилиарно) (учтиво) 3-то лице	ich du Sie er/sie	höre hörst hören hört	ich hörte / arbeitete du hörtest / arbeitetest Sie hörten / arbeiteten er/sie hörte / arbeitete
	Множ. число		
1-во лице 2-ро л. (фамилиарно) (учтиво) 3-то лице	wir ihr Sie sie	hören hört hören hören	wir hörten / arbeiteten ihr hörtet / arbeitetet Sie hörten / arbeiteten sie hörten / arbeiteten

3. Präteritum на модалните глаголи

Когато става дума за минали събития, може да се употреби както перфект, така и Präteritum. При модалните глаголи много рядко се употребява перфект. При тях се използва почти винаги Präteritum.

а) Форми

Формите на модалните глаголи в Präteritum са същите както при правилните глаголи. Към основата се прибавя наставката **-t-**, след която се прибавят личните окончания

Инфинитив	Основа	Наставка	Окончания
wollen	woll –	- t -	-e, -est, -et, -en

И така: ich **wollte**, du **wolltest** ...

	Единствено число		Множествено число	
1-во лице	ich	wollte	wir	wollten
2-ро л. (фамилиарно) (учтиво)	du	wolltest	ihr	wolltet
3-то лице	Sie	wollten	Sie	wollten
	er/sie	wollte	sie	wollten

При модалните глаголи с “умлаут“ (преглас) - това са глаголите *können*, *dürfen*, *müssen*, *mögen* - умлаутът отпада в Präteritum

können: ich konnte, dürfen: ich durfte, müssen: ich mußte, mögen: ich mochte

б) Синтаксис

Когато модалните глаголи са употребени като спомагателни глаголи, те се свързват с втори глагол (**Verb₂**), който стои в инфинитив на края на изречението.

	Verb ₁		Verb ₂
Niemand	konnte	uns	sehen.
Wir	wollten	unsichtbar	bleiben.
Das	solltest	du selbst	entscheiden.
Warum	durfte	euch niemand	sehen?

4. Präteritum на неправилните глаголи.

Неправилните глаголи променят в Präteritum основната си гласна:

geben – gab, kommen – kam, sehen – sah, einfallen – fiel ein

За тази промяна няма правило. Най-добре е всеки глагол да се заучава с трите му основни форми

Инфинитив	Präteritum	Минало причастие
kommen	kam	gekommen

На края на учебника има списък с всички глаголи от първата, втората и третата част на радиокурса. В списъка всеки глагол е даден с трите си основни форми.

В първо и трето лице единствено число неправилните глаголи не получават лично окончание. При останалите лица окончанията са същите, както при сегашно време.

Präteritum				
	Единствено число		Множествено число	
1-во лице	ich	kam	wir	kamen
2-ро л. (фамилиарно) (учтиво)	du	kamst	ihr	kamt
3-то лице	Sie	kamen	Sie	kamen
	er/sie	kam	sie	kamen

Следващите три глагола също имат особени форми за Präteritum

Инфинитив	Präteritum
gehen	er ging
tun	er tat
stehen	er stand

5. Глаголи със строго определени предлози

Някои глаголи се свързват със строго определени предлози, след които падежът също е фиксиран. Тези връзки трябва да се заучават наизуст.

berichten von

Das Lied berichtet von den Taten von Mackie Messer.

denken an

Er denkt an eine Arbeit beim Rundfunk.

es geht um

Es geht um einen einfachen Straßenhändler.

handeln von

Die Geschichte handelt von Räufern.

helfen bei

Er kann ihm bei seiner Arbeit helfen.

hoffen auf

Andreas hofft auf kleine Aufträge.

Probleme haben mit

Er hat Probleme mit dem Computer.

sprechen mit

Andreas muß mit seiner Chefin sprechen.

überzeugt sein von

Er ist von der Heilung durch die Natur überzeugt.

II. Прилагателни

1. Склонение на прилагателните

Прилагателните, които стоят след глагола - т.е. когато са употребени като наречие - не получават окончание. Прилагателните, които стоят пред съществителни, имат окончания. Окончанията зависят от граматическия род и число на съответното съществително, от падежа, в който то стои в изречението, от вида на предхождащия прилагателното член - определен, неопределителен или нулев. Окончанията на прилагателните трябва да се научат наизуст.

Окончания след определителния член (<i>der/ die/ das/...</i>)				
Единствено число				Множествено число
	Мъжки род	Среден род	Женски род	
Имен. падеж	-e	-e	-e	} винаги -en
Вин. падеж	-en	-e	-e	
Дат. падеж	-en	-en	-en	

Именителен падеж	Винителен падеж	Дателен падеж
der alte Bahnhof	den alten Bahnhof	auf dem alten Bahnhof
die alte Klinik	die alte Klinik	in der alten Klinik
das alte Haus	das alte Haus	in dem alten Haus
Множ.ч.: имен. + вин.п.: die alten Bahnhöfe, Kliniken, Häuser дателен падеж: mit den alten Bahnhöfen, Kliniken, Häusern		

Окончания след неопределителния член (<i>ein, eine/...</i>)				
Единствено число				Множествено число
	Мъжки род	Среден род	Женски род	
Имен. падеж	-er	-es	-e	} винаги -e винаги -en
Вин. падеж	-en	-es	-e	
Дат. падеж	-en	-en	-en	

Именителен падеж	Винителен падеж	Дателен падеж
ein alter Bahnhof	einen alten Bahnhof	auf einem alten Bahnhof
eine alte Klinik	eine alte Klinik	in einer alten Klinik
ein altes Haus	ein altes Haus	in einem alten Haus
Множ.ч.: имен. + вин.п.: alte Bahnhöfe, Kliniken, Häuser дателен падеж: mit alten Bahnhöfen, Kliniken, Häusern		

2. Сравнение с *wie*

При сравнения след прилагателни в положителна степен се употребява **wie**:

Разговорна форма: *Ex ist neugierig wie die Frau vom Schneider.*

Точна форма: *Ex ist **so** neugierig wie die Frau vom Schneider.*

3. Словообразуване на прилагателните

Някои прилагателни са образувани от други думи с помощта на определени наставки, например:

съществ.	+ <i>-lich</i> :	<i>der Freund</i> + <i>-lich</i>	= <i>freundlich</i>
		<i>das Glück</i> + <i>-lich</i>	= <i>glücklich</i>
съществ.	+ <i>-ig</i> :	<i>die Neugier</i> + <i>-ig</i>	= <i>neugierig</i>
		<i>die Trauer</i> + <i>-ig</i>	= <i>traurig</i>
глагол	+ <i>-bar</i> :	<i>lernen</i> + <i>-bar</i>	= <i>lernbar</i>
		<i>sehen</i> + <i>-bar</i>	= <i>sichtbar / unsichtbar</i>

– **isch**: *komisch, phantastisch, praktisch, französisch*

– **sam**: *seltsam*

III Неопределително местоимение (граматическият член като местоимение)

Формите на граматическия член могат да бъдат употребени и като местоимения. Тогава съответното съществително изчезва: *Möchtest du einen Wein? Ja, ich möchte **einen**.*

Формите на граматическия член и на व्यплотеното от него местоимение са по принцип еднакви. Има три различия:

- a) Неопределителният член за среден род **ein** (и съответното съществително) се замества в именителен и винителен падеж с формата **eins**. С други думи местоимението възприема съгласната **-s** от определителния член за среден род.

das Geschenk:	Hier ist ein Geschenk für dich.
eins	Ich habe auch noch eins .

- b) Неопределителният член за мъжки род **ein** (и съответното съществително) се замества в именителен падеж с формата **einer**. С други думи местоимението възприема съгласната **-r** от определителния член за мъжки род.

der Teller:	Hier ist noch ein Teller.
einer	Hier ist auch noch einer .

- c) Определителният член за множествено число **die** (и съответното съществително) се замества в именителен и винителен падеж с формата **welche**.

(die) Teller:	Hier sind noch welche . Es gibt noch welche .
---------------	---

Именителен падеж		
Мъжки род	Среден род	Женски род
Da steht ein Teller. Da steht einer . Da steht keiner .	Da steht ein Glas. Da steht eins . Da steht keins .	Da ist eine Serviette. Da ist eine . Da ist keine .
Множествено число		
Da stehen welche .	Da stehen welche .	Da sind welche .
Винителен падеж		
Мъжки род	Среден род	Женски род
Ich habe einen Teller. Ich habe einen . Ich habe keinen .	Ich habe ein Glas. Ich habe eins . Ich habe keins .	Ich habe eine Serviette. Ich habe eine . Ich habe keine .
Множествено число		
Ich habe welche.	Ich habe welche.	Ich habe welche.

IV Въпросителното местоимение *welch-*

Това въпросително местоимение получава различни окончания. Те зависят от съществителното, пред което стои местоимението. Окончанията са същите, както и при прилагателните след неопределителния член.

	Мъжки род	Женски род	Среден род
Им.п.	Welch er Dichter ...?	Welch e Kirche ...?	Welch es Auto...?
Вин.п.	Welch en Dichter ...?	Welch e Kirche ...?	Welch es Auto...?
Множ.ч.: винаги -e : Welche e Dichter, Kirchen, Autos ...?			

V Предлози

Следните примери са взети от текстовете на уроците и затова предлозите са дадени само със значението, с които са били употребени в съответния текст.

durch

neben

über

von ... nach

von ... zu

wegen

Das ist eine schöne Tour durch Berlin.

neben den Niederlanden

Wir fahren über den Rhein.

von Westen nach Osten

eine Fahrt vom Zoo zum Alex

wegen Bello (wegen dem Hund)